

ONA TILI DARSLARIDA ORFOGRAFIK MALAKALARNI SHAKLLANTIRISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Omonillayeva Maxfuza Ilyosjon qizi

**O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
"Boshlang'ich ta'lim" kafedrasini o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14135191>**

Annotatsiya: Didaktik o'yinlar orfografik malakalarni shakllantirishda samarali metodik vosita hisoblanadi. O'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar, orfografiya qoidalarini o'zlashtiradilar va xatolarni tuzatish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bunday o'yinlar nafaqat bilimlarni o'rganishni yengillashtiradi, balki o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi.

Kalit so'zlar: didaktik o'yin, savod o'rgatish davri, orfografik hushyorlik, mantiqiy tafakkur, savodxonlik.

Ma'lumki, yozuv san'atning bir turidir. Yozuv insonning his-tuyg'usi hamda ruhiy qiyofasini namoyon qiladigan sifatlardir. Bu sifatlarni amalga oshirish esa ona tili fanining maqsadlaridan biridir.

O'quvchini orfografik hushyorlikni va savodli yozishga o'rgatish albatta boshlang'ich sinflarda amalga oshiriladi. Bola bu davrda so'zlarni yozuv taxtasidan va kitobdan ko'chirib to'g'ri yozish malakasini egallaydi. Asta-sekin so'z birikmasi, gap tuzishni o'rganadi.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarni grammatikaga oid bilimlarini o'rgatish va ularni yozma nutqlarini shakllantirishda yozma ishlar alohida o'rin tutadi. Bular – ko'chirib yozish, diktant, bayon, insho tarzida amalga oshiriladi.

O'qituvchi bir xil yoki bir-biriga o'xshash usullarda dars o'tish bilan chegaralanib qolmasligi kerak. Ayniqsa, muammoli darslarni har xil didaktik o'yinlar yordamida o'tish ularning qiziqishlarini oshirish bilan birgalikda, mantiqiy tafakkurini o'stirishga ham yordam beradi.

Didaktik o'yinlar o'tkazishdan oldin bolalarning yoshini, bilim saviyasini hisobga olishni unutmaslik kerak. Ularni oddiy, oson va vaqtni kam oladigan turlaridan boshlab, asta-sekin murakkablashtirib borish yaxshi natija beradi. Bunday ish tutish, bir tomondan bolalarning dunyoqarash va ongini kengaytirsa, boshqa tomondan, ularning bayon etish qobiliyatini kuchaytiradi, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'qituvchi bunday didaktik o'yinlarni mavzu asosida ma'lum maqsaddan kelib chiqqan holda tanlay olishi zarur.

Quyida didaktik o'yinlardan namunalar keltiramiz.

1-sinf o'quvchilariga savod o'rgatish davrida juda oddiy bo'lgan o'yinlardan foydalanish kerak.

1.«Kim tez topa oladi?» o'yini.

Sinf o'quvchilari bir necha guruhga ajratiladi. O'qituvchi biron predmet yoki ish quroli rasmini o'quvchilarga ko'rsatadi.

Hadislarni to'plagan va bizgacha yetkazgan

_____ bobom sen.

Barchasiga jon bergan sen aziz, _____ jonim sen.

Darsda turli xil boshqotirmalardan foydalanish bolalarning fikrlash qobiliyatini o'stiribgina qolmay, husnixatga ham o'rgatadi. Masalan:

1. Qaysi qatordagi so'z mevaning anagrammasi emas?

- B) AANNB
- C) SNNAAA
- D) IXO'RLO
- E) ARKZI
- F) ATSHLOFI

2. Harflardan harflarga gorizontal, vertikal, diagonal bo'yicha o'tib, yashiringan iborani o'qing.

O' I T
L T YE
CH A B
B K E
I R S

3. Qaysi qatordagi harflardan so'z tuzib bo'lmaydi?

- A) ONKOIT
- B) ABRXA
- C) HFINRA
- D) MAKALAK

«Kim savodxon» o'yini. O'quvchilarga imlosi qiyin so'zlarni to'g'ri yozib berish topshiriladi.

Masalan: dar_, ros_, Samarqan_, pas_, go'sh_, es_lik, darax_, mar_.

So'zlar guruhlariga kartonga tayyorlab topshiriladi. Har bir guruhga berilgan so'z bir xil bo'lishi kerak. Qaysi guruh a'zolari berilgan so'zni to'g'ri yozib ko'rsatsa, shu guruh a'zolari g'olib hisoblanadi.

Ularning olgan ballari doskaga yozib boriladi va o'yin shu tarzda davom ettiriladi. O'yin oxirida qaysi guruh ko'p ball to'plagan bo'lsa, shu guruh a'zolari «Kim savodxon» o'yinini g'olibi bo'ladi.

Ayniqsa, o'qituvchilarimizga erkinlik berilishi ularni o'zlarida bor texnologiyalarni qo'llashga yo'l ochib berdi.

O'yinlar nafaqat orfografik ko'nikmalarni rivojlantirishda, balki boshqa til bilimlari, masalan, grammatika, leksika va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim vositadir. Didaktik o'yinlar turli mavzularda integratsiya qilinishi mumkin, masalan, o'quvchilar bir vaqtning o'zida so'zlarning to'g'ri yozilishini va ma'nosini ham o'rganadilar. Didaktik o'yinlar orfografik malakalarni shakllantirishda samarali metodik vosita hisoblanadi. O'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar, orfografiya qoidalarini o'zlashtiradilar va xatolarni tuzatish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bunday o'yinlar nafaqat bilimlarni o'rganishni yengillashtiradi, balki o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi.

References:

1. Yo'ldoshev R., Xusainova U. Ta'limning inerfaol metodlari. – Urganch
2. G'ulomov A., Qodirov M., va boshq. Ona tili o'qitish metodikasi. – T: Fan va texnologiya.
3. Jabborov E., G.Tilovova, G.Meyliyeva. O'zbek tili o'qitishning amaliy metodikasi.-Qarshi: QarDU, 2010-y.
4. Jamolxonov. N. Hozirgi o'zbek adabiy tili. –T.: O'qituvchi, 2005.
5. Karima Qosimova, Safo Matchonov, Xolida G 'ulomova, Sharofat Yo'ldosheva, Sharofjon Sariyev. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Nosir nashriyoti.
6. Jo'rayeva N. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasining dolzarb masalalari// Academic research in educational sciences, Volume 2, Issue 9, 2021.
7. Karima Qosimova, Safo Matchonov, Xolida G 'ulomova, Sharofat Yo'ldosheva, Sharofjon Sariyev. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Nosir nashriyoti.
8. Ona tili (maktab o'quvchilari uchun). Qomus. –T.: Yangi asr avlodi.
9. www.ziyonet.uz
10. www.ziyouz.com
11. www.kutubxona.com

INNOVATIVE
ACADEMY